

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Gmina Żnin – 2014

Studio Diagnozy i Profilaktyki
30-011 Kraków
ul. Oboźna 17/5
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Rozdział I - Metryka gminy Żnin.....	3
Bezrobocie.....	3
Rynek alkoholowy.....	4
Skala problemów społecznych	4
Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów społecznych	7
Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	10
Rozdział II - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	11
Grupa badawcza	11
Cel badania.....	11
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	11
Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne.....	13
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	18
Narkotyki w środowisku lokalnym	25
Przemoc	27
Dorośli mieszkańcy a gry hazardowe.....	32
Rozdział III - Badanie punktów sprzedaży alkoholu	35
Grupa badawcza	35
Cel badania.....	35
Wyniki badania	35
Podsumowanie i wnioski.....	42

Rozdział I - Metryka gminy Żnin

Gmina Żnin usytuowana jest w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie żnińskim. Gmina zajmuje powierzchnię 25147 ha, zamieszkiwało ją w 2012 roku 24607 mieszkańców (dane: Vademecum Statystyczne Samorządowca GUS, 2013 rok).

Bezrobocie

Poniższa tabela przedstawia statystyki dotyczące bezrobotnych mieszkańców gminy Żnin zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żninie.

Tab. 1. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Żnin. PUP w Żninie.

Liczba zarejestrowanych w PUP w Żninie bezrobotnych mieszkańców gminy Żnin	2012 rok	2013 rok
Bezrobotni ogółem w tym kobiety	1973 1096	2025 1100
Bezrobotni z prawem do zasiłku w tym kobiety	403 162	419 177
Osoby poprzednio pracujące W tym kobiety	1644 869	1712 883
Osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy w tym kobiety	23 8	54 25
Osoby dotychczas niepracujące w tym kobiety	329 227	313 270
Niepełnosprawni w tym kobiety	51 25	51 31
Bezrobotni do 25 roku życia w tym kobiety	444 260	424 230
Bezrobotni powyżej 50 roku życia w tym kobiety	355 170	447 194
Osoby długotrwale bezrobotne w tym kobiety	1082 714	1107 681

Rynek alkoholowy

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych – ogółem 120:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - **78**
 - od 4,5% do 18% - **57**
 - powyżej 18% - **58**
- do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - **38**
 - od 4,5% do 18% - **6**
 - powyżej 18% - **13**

Skala problemów społecznych

Poniżej przedstawiamy statystyki związane z poszczególnymi problemami społecznymi (dane za 2013 rok):

- **103** wnioski o skierowanie na leczenie odwykowe złożone do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (40 wniosków w 2012 roku).
- W 2013 roku w związku z procedurą „Niebieskie Karty” złożono **45** wniosków, w tym skierowano 21 wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 24 wnioski do sądów i prokuratury.
- **2** interwencje Straży Miejskiej związane z nadużywaniem alkoholu (3 interwencje w 2012 roku).
 - **Rodzaj przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających**
(dane za rok 2013)
- **61** osób prowadziło pojazdy na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości (110 osób w 2012 roku).
- **77** osób prowadziło pojazdy na drodze publicznej po użyciu alkoholu (17 osób w 2012 roku).
- **76** przypadków zakłócania porządku publicznego (40 przypadków w 2012 roku).

- **3** przypadki podejmowania czynności zawodowych pod wpływem alkoholu (5 przypadków w 2012 roku).
- **0** wypadków spowodowanych pod wpływem alkoholu (0 wypadków w 2012 roku).
- **601** przestępstw kryminalnych ogółem (695 przestępstw kryminalnych w 2012 roku).
- **39** czynów karalnych popełnionych przez nieletnich (46 czynów karalnych w 2012 roku).
- **0** przestępstw popełnionych przez nieletnich pod wpływem środków odurzających (0 przestępstw w 2012 roku).
- **322** osoby zatrzymane do wytrzeźwienia (488 osób zatrzymanych do wytrzeźwienia w 2012 roku).
- **Jedna** osoba nieletnia zatrzymana do wytrzeźwienia (0 osób nieletnich zatrzymanych do wytrzeźwienia w 2012 roku).
 - **Przemoc domowa**
- W 2012 roku miało miejsce 61 interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. Przemoc dotknęła 70 osób, w tym 57 kobiet, 9 mężczyzn oraz 4 małoletnich do 18 roku życia. Sprawcami przemocy w rodzinie było 61 mężczyzn; 53 sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu.
- W 2013 roku miało miejsce 499 interwencji, w tym 55 interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. Przemoc dotknęła w 2013 roku 57 osób, w tym 49 kobiet, 5 mężczyzn oraz 3 małoletnich do 18 roku życia. Sprawcami przemocy było 54 mężczyzn oraz 2 kobiety; 47 sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu (2 kobiety oraz 45 mężczyzn).

- **Łamanie prawa**

Tab. 2. Przestępstwa na terenie gminy Żnin w latach 2012-2013.

Przestępstwa na terenie gminy	2012 rok	2013 rok
Kradzież z włamaniem	33	40
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	30	33
Pobicie	5	5
Uszkodzenie mienia	23	23
Kradzież dokumentów	17	14
Kradzież mienia	23	103
Kradzież pojazdu	6	11

Tab. 3. Przestępstwa na terenie gminy Żnin.

Artykuł KK Kwalifikacja prawna	Wszczętych		Stwierdzonych		Wykrytych	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Znęcanie się nad rodziną	51	44	30	33	50	45
Groźba karalna	33	14	18	9	37	15
Rozpijanie małoletniego	0	0	0	0	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów	34	31	8	13	33	24

Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów społecznych

Z powyższych zestawień wynika, że zarówno problem nadużywania alkoholu, jak i przemocy w rodzinie jest obecny w gminie Żnin. Istnieją jednak ośrodki i instytucje, oferujące specjalistyczną pomoc, z której mogą korzystać osoby z problemami alkoholowymi. W gminie działa jedna grupa wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- ❖ Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2013.
 - Odbyło się **41** posiedzeń ogółem, w tym **26** posiedzeń ogólnych oraz **15** posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywującej (32 posiedzenia ogółem w 2012 roku, w tym 19 ogólnych posiedzeń oraz 13 posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywującej).
 - Przeprowadzono **48** rozmów (29 rozmów w 2012 roku).
 - Przeprowadzono **6** kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych (5 kontroli w 2012 roku).
 - W 2013 roku wydano **155** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **3** dotyczące jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz **122** dotyczące zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
 - W 2012 roku wydano **64** postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **24** dotyczące jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz **40** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.
- ❖ Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej w 2013 roku.
 - Do komisji wpłynęły **103** wnioski o leczenie odwykowe (40 wniosków w 2012 roku).
 - **98** obecnie rozpoczętych spraw (48 rozpoczętych spraw w 2012 roku).

- **Jedna** sprawa zakończona z powodu zgonu (0 spraw w 2012 roku).
- Wydano **18** zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych (7 zleceń w 2012 roku).
- Skierowano **12** wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego (7 wniosków w 2012 roku).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

- ❖ Z pomocy MOPS korzystało w 2012 roku **1250** rodzin, w tym **78** rodzin z powodu problemu uzależnień. W 2013 roku z pomocy MOPS korzystało **1258** rodzin, w tym **87** rodzin z powodu problemów uzależnień.
- ❖ MOPS udzielił pomocy w 2012 roku w postaci świadczeń pieniężnych - **1066** osobom, świadczeń rzeczowych – **1307** osobom, świadczeń porady - **2681** osobom. W 2013 roku MOPS udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych - **1098** osobom, świadczeń rzeczowych – **1283** osobom, świadczeń porady – **2262** osobom.

Tab. 4. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2012-2013. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie.

Powody przyznania pomocy społecznej	2012 rok Ogółem 2822	2013 rok Ogółem 3040
Bezrobocie	862	897
Ubóstwo	886	896
Niepelnosprawność	342	393
Długotrwała lub ciężka choroba	391	424
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	131	178
Alkoholizm	78	87
Osoby dotknięte klęską żywiołową/ zdarzenia losowe	1	3
Inne	131	162

Tab. 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej przyznawanej w latach 2012-2013 ze względu na aktywność zawodową. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie.

Struktura odbiorców pomocy społecznej	2012 rok	2013 rok
Pracuje	80 kobiet i 24 mężczyzn	88 kobiet i 26 mężczyzn
Nie pracuje	382 kobiety i 196 mężczyzn	342 kobiety i 187 mężczyzn
Na rencie lub emeryturze	271	265
Na zasiłku dla bezrobotnych	88 kobiet i 53 mężczyzn	93 kobiety i 47 mężczyzn
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	100 kobiet i 53 mężczyzn	82 kobiety i 47 mężczyzn
Rodziny niepełne	213	207
Rodziny wielodzietne	49	45

Punkt Konsultacyjny oraz Punkt Interwencji Kryzysowej

Punkt Konsultacyjny świadczy pomoc w zakresie: udzielania informacji na temat możliwości leczenia uzależnienia, wstępnego motywowania do podjęcia terapii, prowadzenia zajęć edukacyjnych dla osób zgłaszających się z problemem uzależnień i członków ich rodzin; udzielania wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, prowadzenia grupy wsparcia dla osób uzależnionych, udzielania wsparcia członkom rodziny osób uzależnionych.

Punkt Interwencji Kryzysowej świadczy pomoc w zakresie: udzielania wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie i pomocy prawnej.

Wsparcia udziela specjalista psychoterapii uzależnień, instruktor terapii uzależnień, terapeuta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, psycholog oraz prawnik.

- Liczba rodzin korzystających z Punktu Interwencji Kryzysowej w 2012 roku – 142, w tym 107 rodzin z problemem alkoholowym.
- Liczba rodzin korzystających z Punktu Interwencji Kryzysowej w 2013 roku – 107, w tym 81 rodzin z problemem alkoholowym.

Szkolenia, w których uczestniczyli pracownicy MOPS i świetlic oraz członkowie GKRPA: 2012 rok – 68, 2013 rok – 69.

Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

Na terenie gminy Żnin działa 7 świetlic, w których zatrudnionych jest 8 wychowawców. W zajęciach organizowanych w świetlicach korzysta 120 dzieci, w tym 78 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

W gminie organizowane są różne działania profilaktyczne dla młodzieży w formie warsztatów i programów. W 2012 roku zrealizowano biwak profilaktyczny dla dzieci uczestniczących w zajęciach świetlic opiekuńczo-wychowawczych, w których wzięło udział 46 dzieci oraz warsztaty taneczne dla 12 dzieci. W 2013 roku zorganizowano warsztaty taneczne dla 14 dzieci. Co roku uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych biorą udział w kampanii profilaktycznej „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Dofinansowane są szkolne programy profilaktyczne („Agresja i Używki to nie dla mnie”, „Profilaktyka - zdrowy styl życia”) oraz spektakle profilaktyczne realizowane w szkołach gimnazjalnych, a także warsztaty profilaktyczne oraz spektakle profilaktyczne realizowane w szkołach podstawowych. Co roku dofinansowana jest również akcja profilaktyczna Szkolnego Związku Sportowego „Sport i kultura – TAK, Alkohol i narkotyki – NIE”.

Rozdział II - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badawcza

W badaniu wzięły udział 223 osoby (124 kobiety i 99 mężczyzn). Wśród respondentów większość badanych mieszkańców gminy Żnin miała wykształcenie średnie lub wyższe (62,3% ogółu badanych). Wykształcenie większości badanych kobiet było średnie (36,3%) oraz wyższe (28,2%), podczas gdy 22,6% badanych kobiet miało wykształcenie zawodowe, a 8,9% badanych kobiet - podstawowe. Wśród badanych mężczyzn przeważało wykształcenie średnie (40,4%) oraz zawodowe (21,2%). Ponadto 19,2% badanych mężczyzn miało wykształcenie wyższe, a 16,2% badanych mężczyzn - podstawowe. Średnia wieku respondentów wynosiła 38 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród 223 badanych dorosłych osób w gminie Żnin miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności:

- bezrobocie, wykluczenie społeczne;
- spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie;
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- przemoc w rodzinie, zachowania agresywne w miejscach publicznych;
- hazard.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako

bardzo poważny. Poniższa tabela przedstawi rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Żnin.

Tab. 6. Ocena ważności problemów społecznych w gminie Żnin.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	52,9%	30,5%	14,3%	1,3%	0,9%
Zubożenie społeczeństwa	30%	33,2%	30,5%	4,9%	1,3%
Problemy mieszkaniowe	13,9%	27,8%	44,4%	9%	4,9%
Alkoholizm	12,6%	40,8%	38,1%	7,2%	1,3%
Zanieczyszczenie środowiska	9%	18,8%	52,9%	15,2%	4%
Kryzys rodzinny	7,6%	21,5%	55,2%	13,9%	1,8%
Kryzys norm moralnych	6,7%	17%	49,3%	21,1%	5,8%
Narkomania	4,9%	15,2%	42,2%	29,6%	8,1%
Wzrost przestępczości	4,9%	13,9%	52%	22,9%	6,3%
HIV/AIDS	0,9%	1,8%	9,9%	53,8%	33,6%

Wśród najpoważniejszych problemów społecznych w gminie Żnin, zdaniem respondentów, na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie. Ponad połowa badanych mieszkańców uważa, że brak pracy stanowi bardzo poważny, zaś prawie jedna trzecia ankietowanych określa go jako poważny problem społeczny. Na kolejnym miejscu znajduje sięubożenie społeczeństwa, problemy mieszkaniowe oraz alkoholizm. Nieco mniej poważnymi problemami społecznymi są, w ocenie respondentów, zanieczyszczenie środowiska, kryzys rodzinny, kryzys norm moralnych, narkomania oraz wzrost przestępczości. Nieco mniej badanych ocenia jako poważny problem HIV/AIDS. Stosunkowo wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek

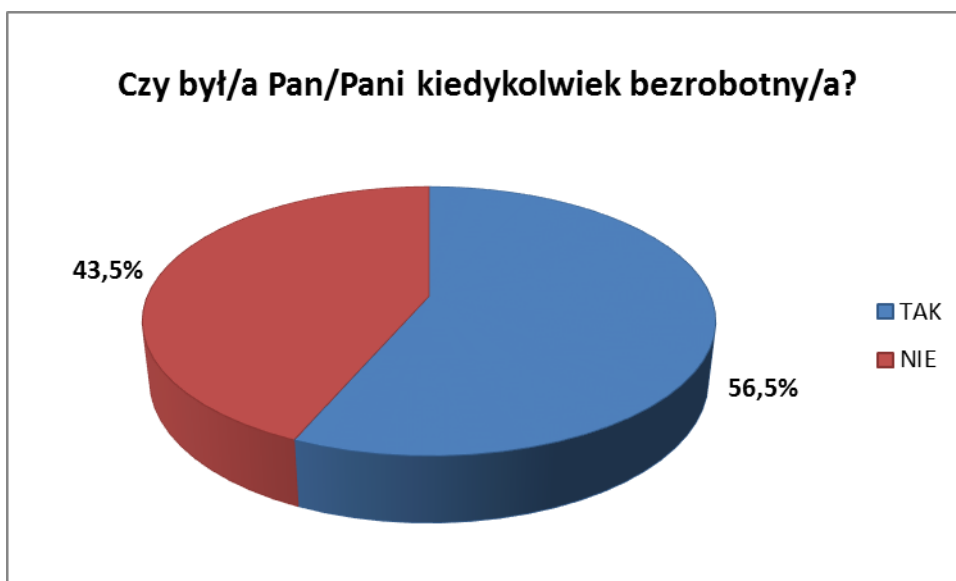
działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stałe pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

Dorosłym mieszkańcom gminy Żnin zadano pytanie, czy kiedykolwiek byli bezrobotni. Twierdząco odpowiedziało aż 56,5% badanych. Wystąpiły różnice w odpowiedziach badanych mieszkańców. Bezrobocia doświadczyło 51,6% respondentek oraz 62,6% respondentów. Odsetek badanych mieszkańców gminy Żnin, którzy pozostawali w przeszłości bez pracy lub obecnie doświadczają bezrobocia, jest wyższy od wyników badań ogólnopolskich. Badanie CBOS z 2011 roku na temat bezrobocia pokazało, że 41% respondentów doświadczyło w przeszłości lub obecnie doświadczają bezrobocia.

Powyższe pytanie dotyczyło subiektywnych odczuć respondentów i nie precyzowało ram czasowych, dlatego warto uzyskany wynik zestawzić z danymi dotyczącymi bezrobocia rejestrowanego. Według danych Statystycznego Vademecum Samorządowca GUS, w 2012 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Żnin wyniósł 12,6% i był zbliżony do wyniku dla całego powiatu żnińskiego (12,8%).

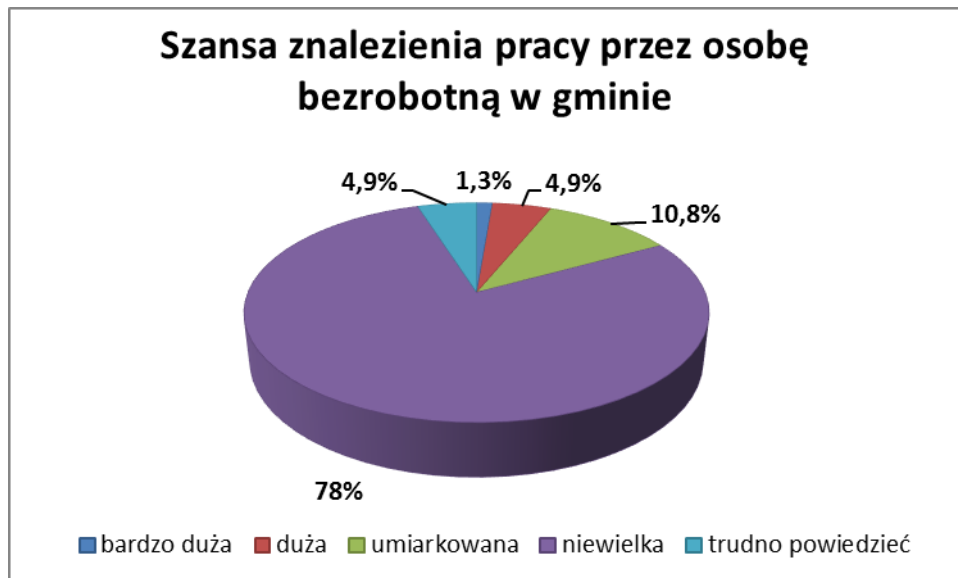

Niższy odsetek badanych (39,9%) deklaruował, że w ich gospodarstwie domowym znajduje się osoba bezrobotna.

Wysoki odsetek osób, które nie posiadały w przeszłości lub nie posiadają obecnie pracy oraz wysoki odsetek osób deklarujących, że w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby bezrobotne, znajduje potwierdzenie w odpowiedziach respondentów na pytanie o szansę znalezienia pracy w gminie Żnin. Większość ankietowanych (78%) ocenia szansę znalezienia pracy jako niewielką, 10,8% ankietowanych ocenia szansę znalezienia pracy jako

umiarkowaną, a 6,2% badanych sądzi, że jest ona bardzo duża lub duża. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie.

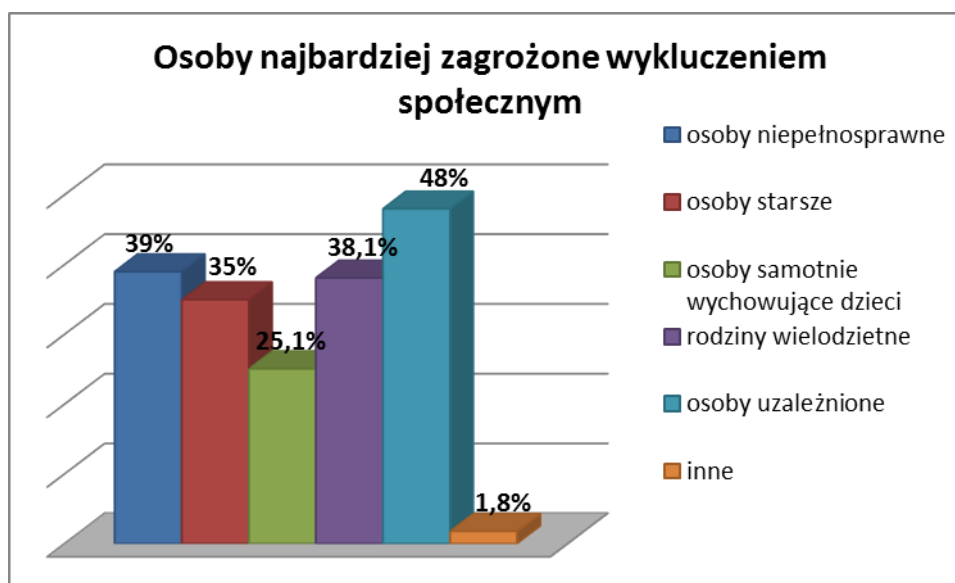
Zdecydowana większość badanych kobiet (83,9%) oraz mężczyzn (70,7%) określa szansę znalezienia pracy jako niewielką, 8,1% badanych kobiet oraz 14,1% badanych mężczyzn określa ją jako umiarkowaną, 4% badanych kobiet oraz 9,1% badanych mężczyzn jest przekonanych, że jest ona bardzo duża lub duża.

Trudności na rynku pracy przekładają się na zamożność rodzin. W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wybranie określenia, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w ich gospodarstwach domowych. Ponad jedna trzecia badanych mieszkańców gminy Żnin jest na tyle zamożna, by móc zaspokoić swoje potrzeby, natomiast zarobki nie pozwalają na oszczędzanie. Jedna trzecia badanych żyje oszczędnie, kupując najtańsze produkty, 14,3% badanych może nadwyżki pieniędzy odkładać na przyszłość, zaś 13% badanych mieszkańców gminy Żnin nie jest w stanie zaspokoić swoich bieżących potrzeb.

Tab. 7. Proszę zaznaczyć określenie, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w Pana/Pani gospodarstwie domowym.

Starcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie	14,3%
Starcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie	40,4%
Żyjemy oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza na wszystko	32,3%
Pieniądzy nie starcza na zaspokajanie bieżących potrzeb	13%

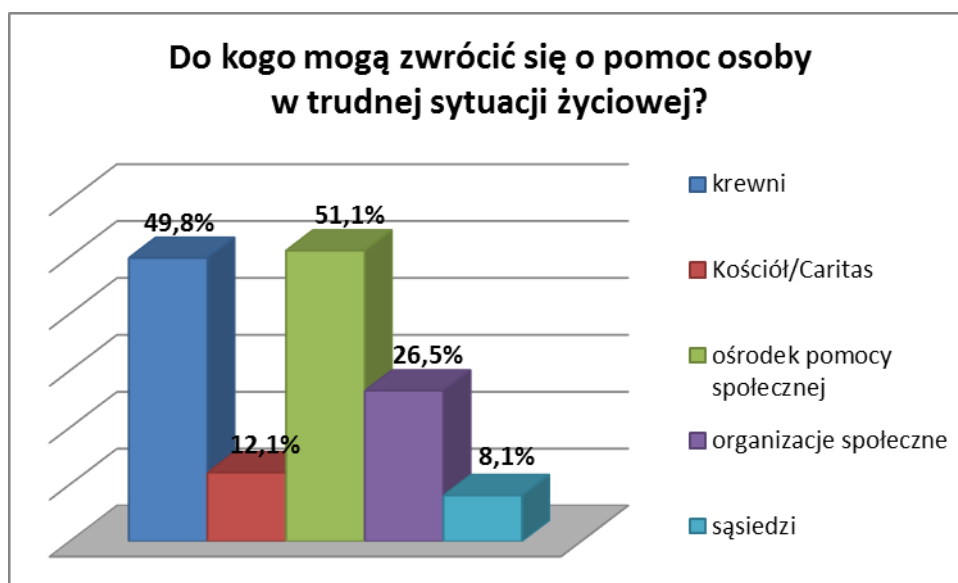
Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. W takich rodzinach może istnieć przyzwolenie na łamanie norm społecznych, mogą występować liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Prawie połowa badanych mieszkańców gminy Żnin wskazuje na osoby uzależnione, jako najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym. Na kolejnym miejscu wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym znalazły się osoby niepełnosprawne, osoby starsze,

rodziny wielodzietne oraz osoby samotnie wychowujące dzieci. Badani mieszkańcy wskazywali ponadto na osoby bezrobotne oraz bez wykształcenia.

Osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, według badanych mieszkańców gminy Żnin, najczęściej mogą liczyć na pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej oraz swoich krewnych. Ponad jedna czwarta respondentów jest przekonana, że pomoc można uzyskać od organizacji społecznych, 12,1% badanych wskazuje na Kościół/Caritas, a 8,1% badanych wskazuje na sąsiadów.

Zaledwie 13,5% badanych mieszkańców gminy Żnin posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 14,5% respondentek oraz 12,1% respondentów. Wśród wymienianych przez respondentów działań podejmowanych przez władze lokalne znalazła się działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy oraz pomoc Caritas, kursy i szkolenia zawodowe, staże, dofinansowanie działalności gospodarczej, terapie zajęciowe i spotkania z psychologiem, programy z UE, a także roboty publiczne i prace interwencyjne.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

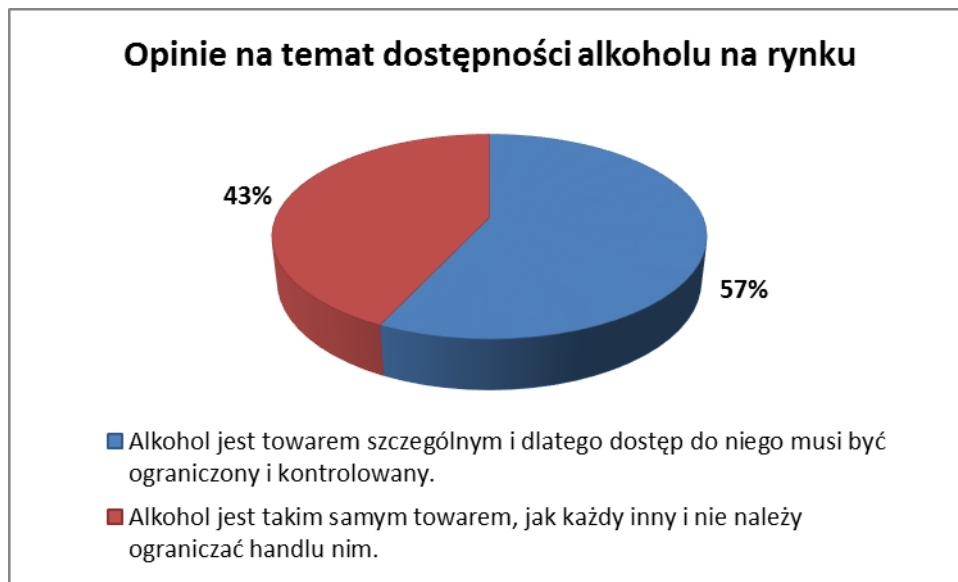
W gminie Żnin problem alkoholizmu pojawia się na czwartym miejscu ważnych problemów społecznych. Zjawisko to jest jednak dość powszechne w całej Polsce.

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”¹

W naszych badaniach interesowało nas kilka zagadnień: jaka jest wiedza i stosunek do alkoholu, czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu, czy respondenci widzą jakieś zmiany związane z alkoholem na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

¹ CBOS „Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych”, 2007r.

Zapytaliśmy o postawę względem dostępności alkoholu. Prosimy badanych o określenie, czy uważają, że alkohol jest towarem szczególnym, w związku, z czym dostęp do niego powinien być ograniczony i kontrolowany, czy też alkohol jest towarem, jak każdy inny i zasady sprzedaży nie powinny być wyjątkowe.

Występuje rozbieżność, co do odpowiedzi w tym pytaniu w zależności od płci. 62,9% badanych kobiet jest za ograniczeniem sprzedaży alkoholu w stosunku do 49,5% badanych mężczyzn. Ponad połowa badanych osób wskazuje na specyfikę tego towaru i postuluje za ograniczeniami.

W badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. Większość badanych stwierdziła, że zdecydowanie spożycie wzrosło, 38,6% badanych nie zauważa zmian na przestrzeni ostatnich 10 lat, a 5,8% badanych uważa, że spożycie alkoholu zmalało. Występują różnice w odpowiedziach w zależności od płci. 61,3% badanych kobiet i 48,5% badanych mężczyzn zauważa wzrost spożycia alkoholu, 33,1% badanych kobiet oraz 45,5% badanych mężczyzn nie zauważa zmian; 5,6% badanych kobiet oraz 6,1% badanych mężczyzn zauważa spadek spożywania alkoholu.

Zbadaliśmy wiedzę respondentów na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków. Zaledwie 10,8% badanych mieszkańców gminy Żnin deklaruje, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom od alkoholu oraz narkotyków. Taką wiedzę posiada 12,1% badanych kobiet oraz 9,1% badanych mężczyzn. Wśród działań prowadzonych w gminie, respondenci najczęściej wymieniają poradnię uzależnień, profilaktykę prowadzoną w szkołach, klub anonimowych alkoholików oraz akcję „Narkotykom STOP”.

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania alkoholu. 63,7% badanych kobiet oraz 31,3% badanych mężczyzn w gminie Żnin pije alkohol okazjonalnie (od czasu do czasu), 14,5% badanych kobiet oraz 25,3% badanych mężczyzn nie pije alkoholu w ogóle. Ponadto 12,1% badanych kobiet oraz 6,1% badanych mężczyzn pije alkohol średnio raz w miesiącu, 8,1% badanych kobiet oraz 20,2% badanych mężczyzn – kilka razy w miesiącu, 0,8% badanych kobiet i 12,1% badanych mężczyzn spożywa napoje alkoholowe więcej niż raz w tygodniu, 0,8% badanych kobiet i 5,1% badanych mężczyzn spożywa alkohol prawie codziennie. Poniższy wykres przedstawia zbiorcze wyniki.

Największym zainteresowaniem wśród badanych mieszkańców cieszy się piwo: 64,1% badanych deklaruje, że spożyło piwo przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 26,5% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. Nieco mniejszą popularnością wśród badanych mieszkańców cieszą się napoje wysokoprocentowe oraz wino. 62,8% badanych spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 14,3% badanych spożywało napoje wysokoprocentowe 10 lub więcej razy, natomiast 61,3% badanych deklaruje, że spożyło przynajmniej raz wino w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 9,3% badanych spożywało je 10 lub więcej razy.

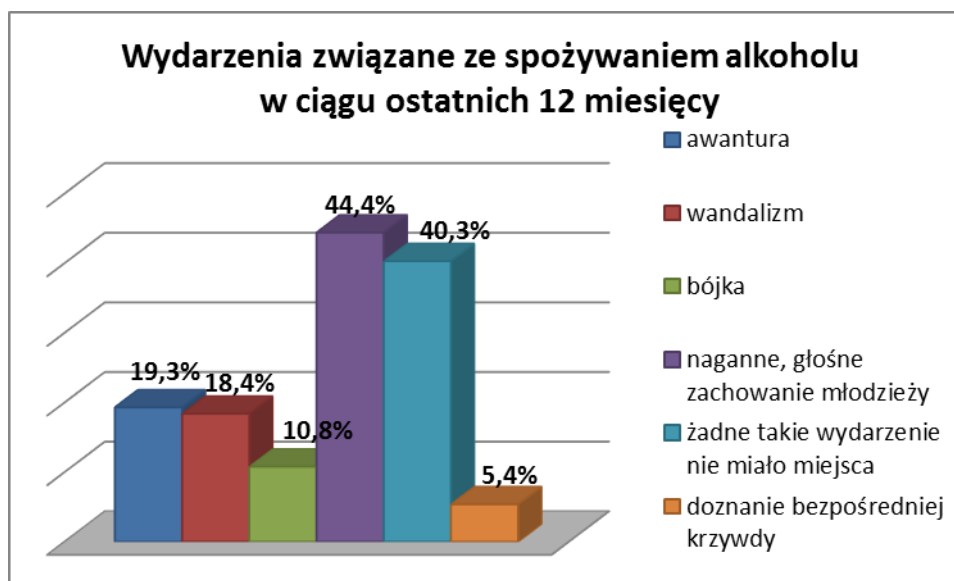
Jeśli chodzi o preferencje płci, kobiety sięgają najczęściej po wino – 64,4% respondentek spożyło wino przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Napoje wysokoprocentowe oraz piwo cieszą się nieco mniejszym zainteresowaniem wśród badanych kobiet – 61,3% respondentek spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 62,1% respondentek deklaruje spożycie piwa przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Mężczyźni najbardziej preferują piwo oraz napoje wysokoprocentowe – 66,8% badanych deklaruje picie piwa przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 64,7% badanych piło napoje wysokoprocentowe w tym czasie. Wino cieszy się nieco mniejszym zainteresowaniem wśród badanych mężczyzn, 57,5% respondentów deklaruje spożycie wina przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość spożywania konkretnych napojów alkoholowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

Tab. 8. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dorosłych mieszkańców gminy Żnin w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

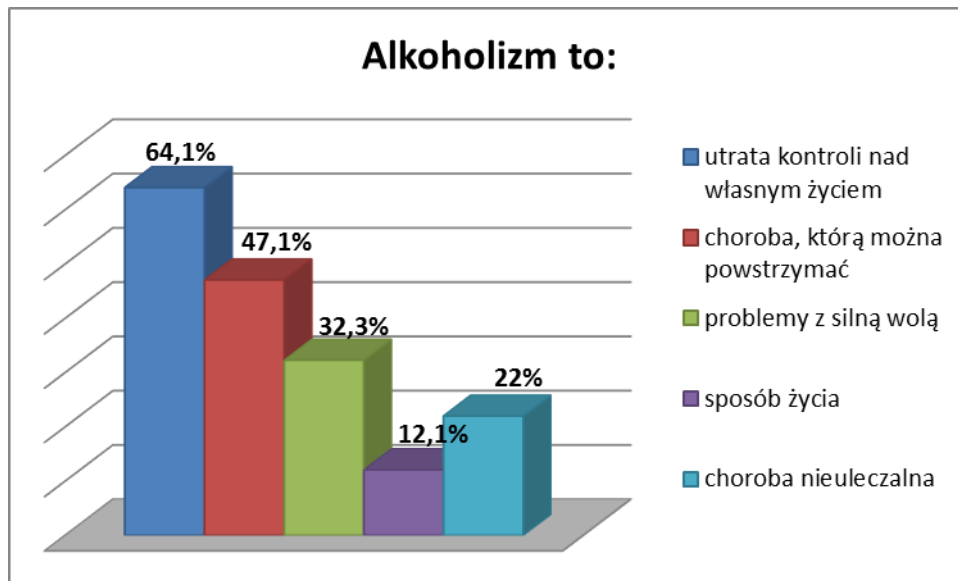
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
PIWO			
Nigdy	35,9%	37,9%	33,2%
1-2 razy	14,3%	17,7%	10,1%
3-5 razy	14,3%	21,8%	5,1%
6-9 razy	9%	10,5%	7,1%
10-19 razy	10,8%	6,5%	16,2%
20-39 razy	4,9%	3,2%	7,1%
40 i więcej razy	10,8%	2,4%	21,2%
WINO			
Nigdy	38,7%	35,6%	42,5%
1-2 razy	22%	23,4%	20,2%
3-5 razy	14,3%	16,9%	11,1%
6-9 razy	15,7%	17,7%	13,1%
10-19 razy	4,9%	2,4%	8,1%
20-39 razy	2,2%	2,4%	2%
40 i więcej razy	2,2%	1,6%	3%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	37,2%	38,7%	35,3%
1-2 razy	21,1%	17,7%	25,3%
3-5 razy	17,5%	21%	13,1%
6-9 razy	9,9%	10,5%	9,1%
10-19 razy	7,6%	9,7%	5,1%
20-39 razy	2,2%	0,8%	4%
40 i więcej razy	4,5%	1,6%	8,1%

Zjawisko nadmiernego spożywania alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem i pojawiać się w życiu publicznym w postaci bójek, awantur, pobic czy wulgaryzmów. Zapytaliśmy respondentów, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania doświadczyli lub byli świadkami któregoś z tych nieprzyjemnych przeżyć. 40,3% badanych nie było świadkami ani uczestnikami takich wydarzeń, natomiast 44,4% respondentów doświadczyło lub było świadkiem głośnego i naganego zachowania młodzieży, kolejno 19,3% osób awantury, 18,4% osób - wandalizmu, 10,8% osób bójki i 5,4% osób bezpośredniej krzywdy w postaci kradzieży, pobicia czy wulgaryzmów.

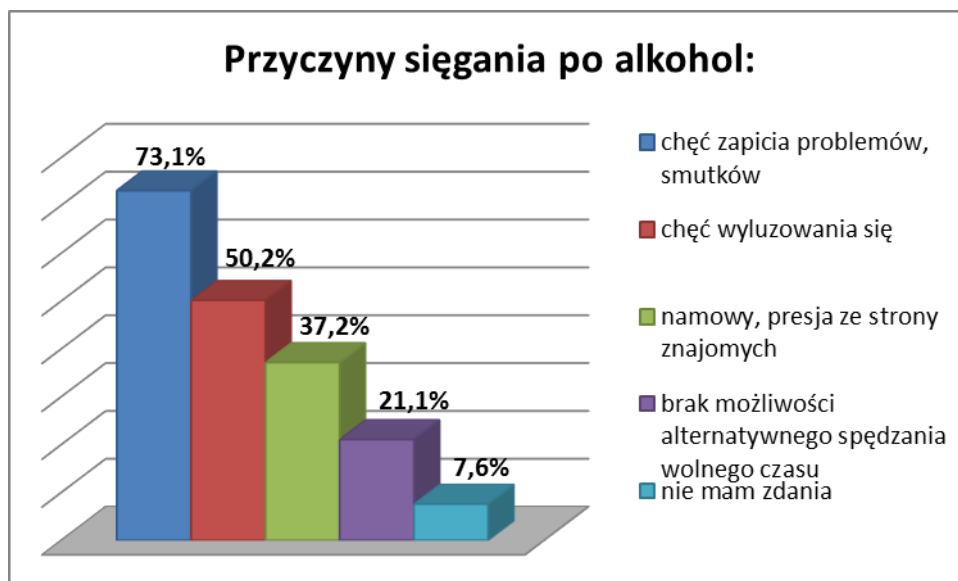

Jak widać, najczęściej nieprzyjemnych doświadczeń respondenci mieli z awanturującymi się osobami oraz młodzieżą zachowującą się niestosownie pod wpływem alkoholu. Problemem jest nie tylko spożywanie alkoholu przez młodzież, ale również naganne zachowanie młodych ludzi. Życie publiczne w gminie Żnin jest naznaczone przez stosunkowo dużą liczbę wydarzeń prowokowanych przez osoby, które nadużyły alkoholu.

Kolejnym ważnym zagadnieniem poruszonym przez nas w badaniu był problem nadużywania alkoholu. Poprosiliśmy badanych o zdefiniowanie alkoholizmu. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi przez jednego badanego. Najwięcej badanych wskazuje na utratę kontroli nad własnym życiem (64,1% badanych), chorobę, którą można powstrzymać (47,1%) oraz problemy z silną wolą (32,3% badanych). **Takie podejście wskazuje na dużą świadomość i znajomość tematu oraz jest wyrazem empatii i zrozumienia problemu.** Prawie jedna czwarta badanych mówi o alkoholizmie jako o chorobie nieuleczalnej, a alkoholika utożsamia z osobą, która pije i będzie piła, zaś 12,1% badanych sądzi, że jest to sposób życia. Należałoby zwrócić szczególną uwagę na edukację w tym zakresie. Alkoholizm z medycznego punktu widzenia jest chorobą, z którą należy walczyć poprzez specjalistyczną pomoc oraz wsparcie najbliższych. Ta wiedza powinna być dana każdemu, gdyż w każdej rodzinie może pojawić się ten problem.

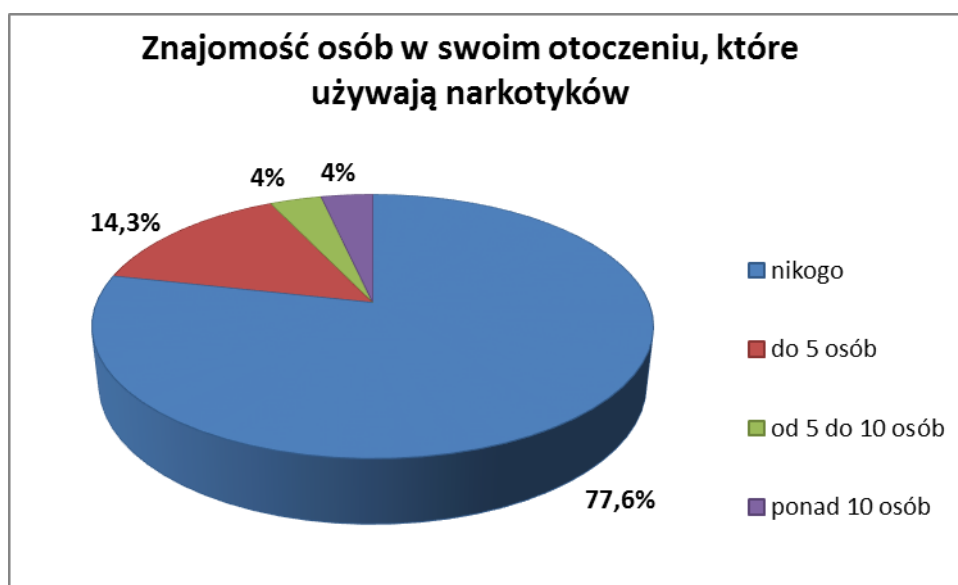
Pytając o motywy sięgania po alkohol, ujawnił się przede wszystkim jego społeczny oraz psychologiczny wymiar. Badani mieszkańcy mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. W odpowiedziach respondentów dominowały dwa powody: chęć „zapicia” problemów i smutków (73,1% badanych) oraz chęć wyluzowania się (50,2% badanych). Kolejnym powodem była presja ze strony znajomych (37,2% badanych) oraz brak możliwości alternatywnego spędzania wolnego czasu (21,1% badanych), natomiast 7,6% badanych nie miało zdania na ten temat.

Narkotyki w środowisku lokalnym

Problem narkotyków jest umiarkowany w gminie Żnin. Liczba badanych mieszkańców, która próbowała narkotyków jest zbliżona do wyników analiz ogólnopolskich.

Zapytaliśmy respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które używają narkotyków. Zdecydowana większość badanych kobiet (81,5%) deklaruje, że w ogóle nie zna nikogo, kolejno 12,9% badanych kobiet deklaruje, że zna do 5 osób, 4% badanych kobiet – od 5 do 10 osób, zaś 1,6% badanych kobiet – więcej niż 10 osób. Jeśli chodzi o badanych mężczyzn – 72,7% z nich przyznaje, że nie zna nikogo, 16,2% badanych mężczyzn deklaruje, że zna do 5 osób, 4% badanych mężczyzn przyznaje, że zna od 5 do 10 takich osób, a 7,1% badanych mężczyzn – więcej niż 10 osób. Wspólne podliczenie odpowiedzi kobiet i mężczyzn przedstawia poniższy wykres.

Ponad trzy czwarte badanych przyznaje, że nie zna nikogo, kto zażywa narkotyki, a 14,3% znających do 5 osób, 4% znających od 5 do 10 osób i 4% badanych znających więcej niż 10 osób to umiarkowanie niepokojący wynik. W badaniu tym interesowało nas również, czy respondenci wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Żnin nie posiada takiej wiedzy (91,5%). Należy podkreślić, że

8,1% badanych kobiet oraz 9,1% badanych mężczyzn przyznało, że wie, gdzie może kupić narkotyki.

W ogólnym przekroju, większość badanych mieszkańców gminy Żnin nie wie, gdzie można zaopatrzyć się w narkotyki. Wśród mieszkańców wystąpiło zróżnicowanie na płeć pod względem używania narkotyków, o czym świadczą wyniki podsumowujące następane pytanie: „Czy kiedykolwiek zażyłeś narkotyk?”. Do zażycia narkotyku przyznało się 2,4% badanych kobiet i 13,1% badanych mężczyzn. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (lub nawet jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. Ponadto używanie narkotyków nie jest czymś powszechnie akceptowanym, dlatego można by spodziewać się raczej niewielkiego odsetka odpowiedzi twierdzących.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej „Postawy wobec narkotyków” z 2011 roku. Spytano respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. Taki sam odsetek badanych odpowiedział „tak” – 7% (w stosunku do 7,2% naszych respondentów). Aż 93% populacji w 2011 roku nie próbowało narkotyków. Warto również zwrócić uwagę, że narkotyki używali głównie mężczyźni (10%) i tylko 4% kobiet.

Zapytaliśmy również o przebywanie w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Zaledwie 4,5% badanych mieszkańców (1,6% respondentek i 8,1% respondentów) odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Przemoc

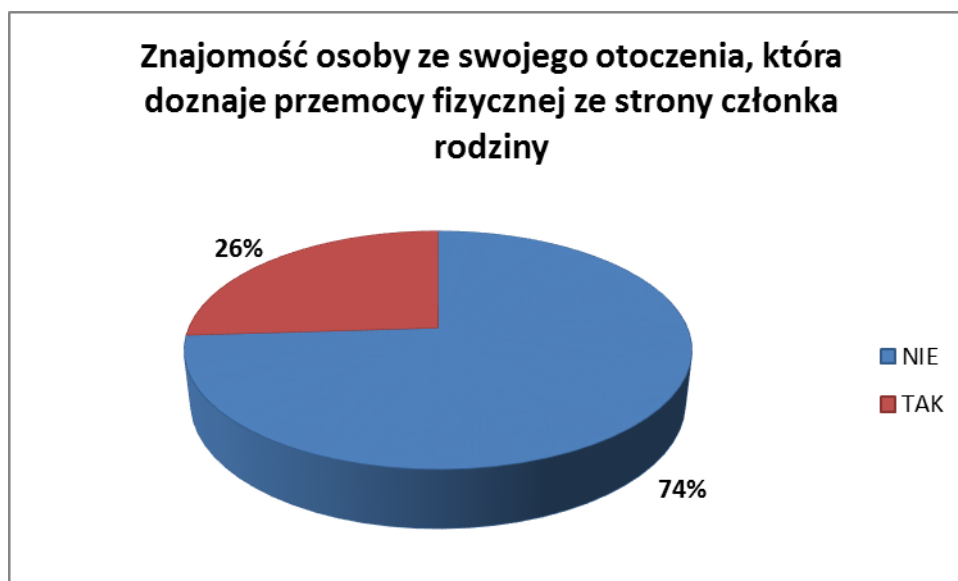
„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.²

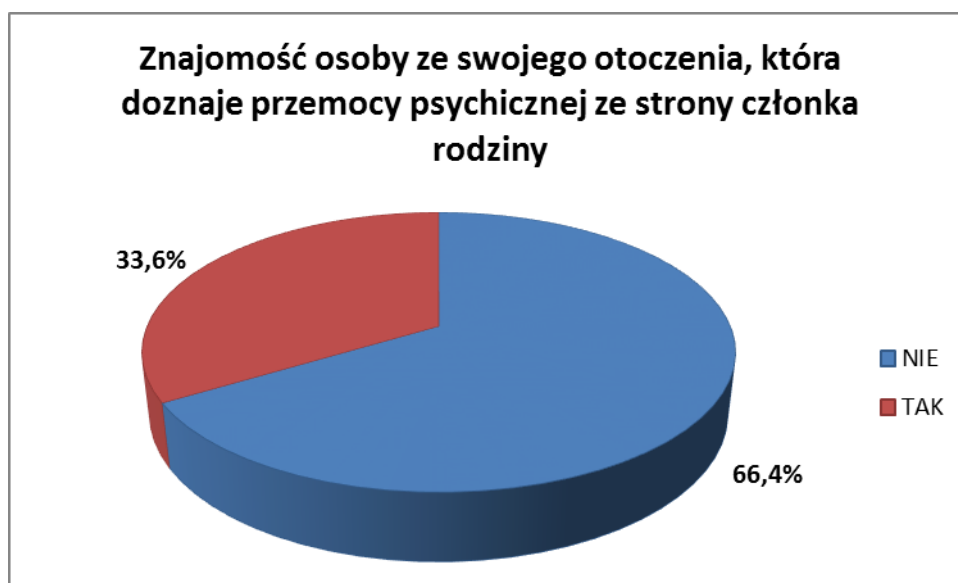
Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. W naszym badaniu interesowało nas przede wszystkim zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci, oraz skala zjawiska w gminie Żnin.

Na początek zapytaliśmy respondentów, czy znają osoby, które doświadczają **przemocy fizycznej ze strony najbliższych**. Przeważają zdecydowanie osoby, które nie znają takich osób (74%) w porównaniu do osób, które znają osoby doświadczające przemocy (26%). Rodziny, w których występuje przemoc zna 27,4% badanych kobiet oraz 24,2% badanych mężczyzn.

² CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

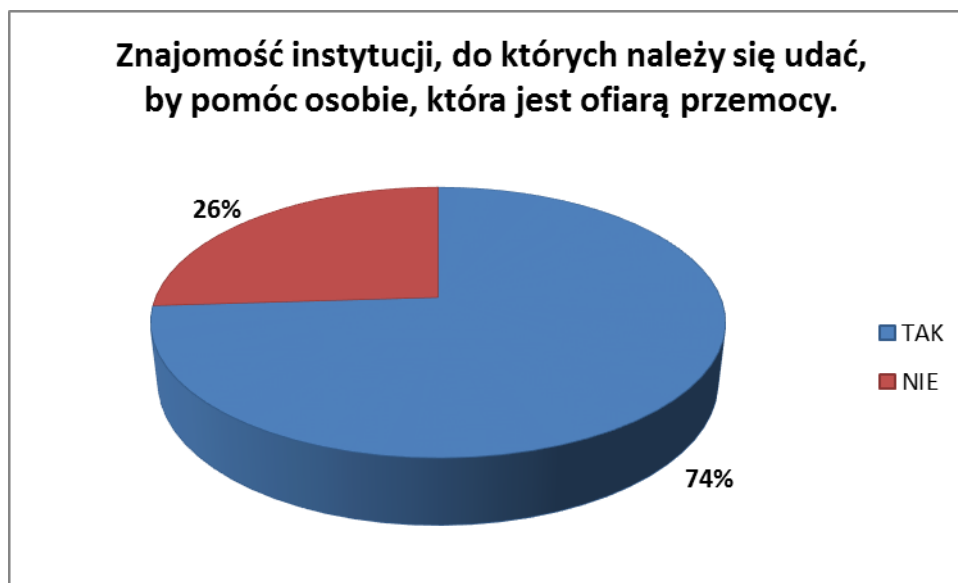

Interesowało nas również, czy respondenci znają osoby, które doświadczają **przemocy psychicznej ze strony najbliższych**. Przeważają badani, którzy nie znają takich osób (66,4%) w porównaniu do respondentów, którzy znają osoby doświadczające przemocy (33,6%). Nie wystąpiły różnice między płciami – 35,5% badanych kobiet oraz 31,3% badanych mężczyzn zna takie rodziny.

Skala zjawiska przemocy jest poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, jak widać obecnym również w gminie Żnin.

W związku z powyższym zbadaliśmy, czy respondenci wiedzą, gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli mają wiadomość o osobie, która jest ofiarą przemocy. Prawie trzy czwarte badanych posiada taką wiedzę, pozostałe 26% respondentów należałoby poddać edukacji w tej kwestii. 69,7% badanych mężczyzn oraz 77,4% badanych kobiet przyznało, że posiadają taką wiedzę.

Rysuje się obraz społeczności dobrze poinformowanej. Warto ponadto dodać, iż do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz również działanie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy.

Interesowała nas również postawa badanych względem przemocy. Zapytaliśmy, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy.

Zdecydowana większość badanych zaprzeczyła temu stwierdzeniu (83,4%), zaś 12,1% badanych nie miało zdania na ten temat. Zaledwie 4,5% badanych przyznało, że zgadza się z tym stwierdzeniem. Wystąpiły różnice między badanymi kobietami i mężczyznami. Badane kobiety (87,9%) częściej niż badani mężczyźni (77,8%) nie zgadzały się z tym stwierdzeniem. Większość badanych odrzuciła koncepcje usprawiedliwiania stosowania przemocy specjalnymi, nietypowymi okolicznościami, co jest pozytywną informacją.

Następnie zbadaliśmy postawę mieszkańców wobec stosowania kar fizycznych i przemocy względem dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem dość kontrowersyjnym. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.³ Badając postawy mieszkańców gminy Żnin względem tego tematu, poprosiliśmy ich o zaopiniowanie stwierdzenia, jako zgodnego lub niezgodnego z ich przeświadczeniem.

³ Dz. U. Nr 125, poz. 842

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.”

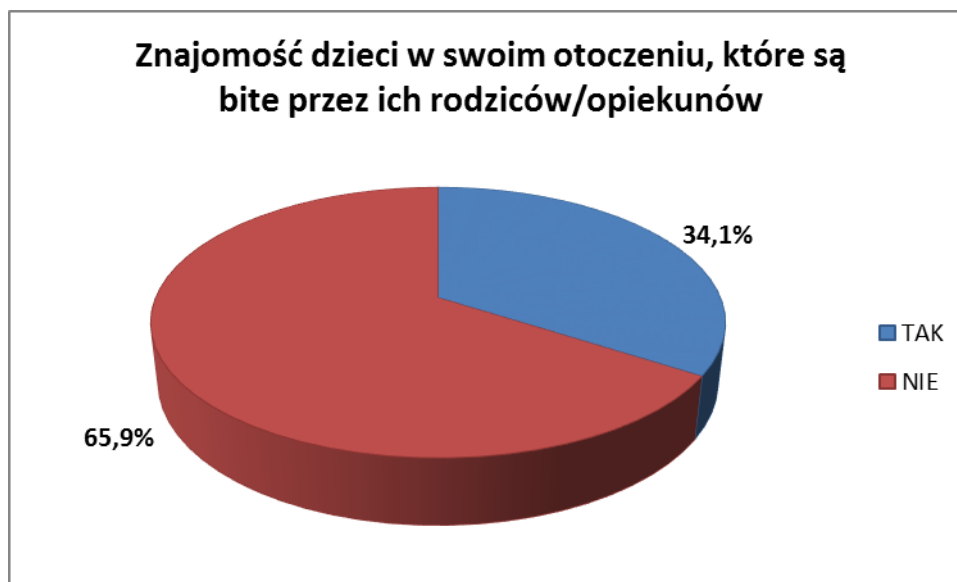
Tak – 13%

Nie – 87%

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	9,7%	17,2%
Nie	90,3%	82,8%

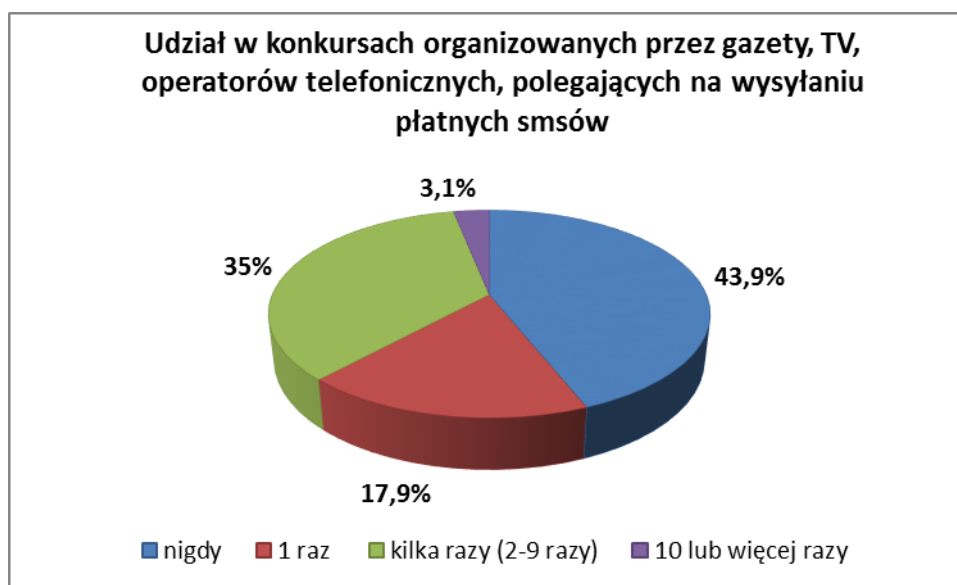
W tym pytaniu wystąpiło zróżnicowanie odpowiedzi badanych ze względu na płeć. Badani mężczyźni częściej niż badane kobiety odpowiadali twierdząco na to pytanie. Stosunkowo niewielu badanych mieszkańców zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, gdzie dziecku trzeba, na przykład, dać klapsa.

Zapytaliśmy również, czy respondenci znają przypadki bicia dzieci. Większość badanych odpowiedziało, że nie zna, natomiast 34,1% pozostałych to dużo jak na takie wykroczenie, jakim jest uderzenie małoletniego. 33,1% badanych kobiet oraz 35,4% badanych mężczyzn odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

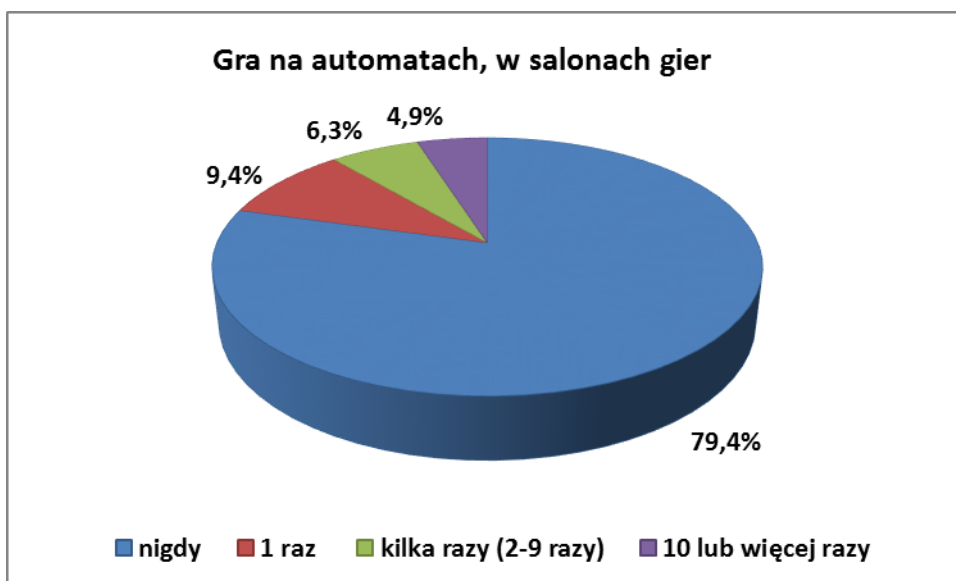

Dorośli mieszkańcy a gry hazardowe

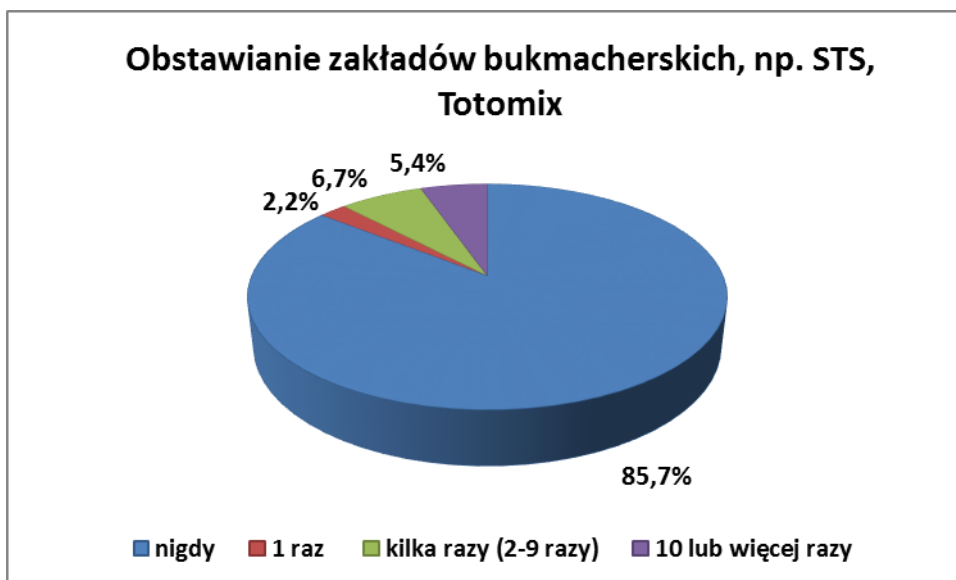
Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy zarówno dorosłych, jak również dzieci i młodzieży. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając mieszkańców gminy Żnin o ich osobiste doświadczenia.

Nieco mniej niż połowa badanych mieszkańców gminy Żnin nie brała udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów, 17,9% badanych wzięło udział w takim konkursie raz, 35% badanych – kilka razy, zaś 3,1% badanych – 10 lub więcej razy. Ponad połowa badanych kobiet (56,5%) oraz badanych mężczyzn (55,6%) brała udział w tego typu konkursach. W badaniu CBOS w 2011 roku na temat hazardu, 18% Polaków deklarowało uczestnictwo w konkursach czy grach tego typu w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

Większość badanych nie grała nigdy na automatach, 9,4% badanych zrobiło to raz, 6,3% badanych - kilka razy, zaś 4,9% badanych miało tego typu doświadczenia 10 lub więcej razy. Tego typu doświadczenia miało nieco więcej badanych mężczyzn (33,3%) niż badanych kobiet (10,5%).

Podobnie, jak w przypadku pytania o grę na automatach, większość badanych mieszkańców gminy Żnin nie obstawiała nigdy żadnych zakładów bukmacherskich, 2,2% badanych zrobiło to raz, 6,7% badanych – kilka razy, zaś 5,4% badanych – 10 lub więcej razy. 6,5% kobiet oraz 24,2% mężczyzn miało tego typu doświadczenia.

Niewielki odsetek badanych mieszkańców gminy Żnin deklaruje, że brał udział w grze na pieniądze w Internecie. Załedwie 0,9% badanych zagrało w Internecie za pieniądze raz, 0,4% badanych – kilka razy, a 1,8% badanych - 10 lub więcej razy. 2,4% badanych kobiet i 4% badanych mężczyzn miało tego typu doświadczenie. Badanie CBOS z 2011 roku pokazuje, że załedwie 1% Polaków grało w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

Rozdział III - Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 16 kobiet i 5 mężczyzn. Ponad połowa ankietowanych (52,4%) miała wykształcenie średnie, 33,3% badanych – zawodowe, zaś 14,3% badanych - wyższe. Średnia wieku badanych osób wyniosła 38 lat. Jedna trzecia ankietowanych (33,3%) była właścicielami punktów sprzedaży alkoholu, a pozostali badani byli pracownikami. W 18 badanych punktach sprzedawane były również wyroby tytoniowe.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w 21 punktach sprzedaży alkoholu w gminie Żnin miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień, jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie. Ponad jedna trzecia ankietowanych nie miała zdania na ten temat (38,1%), 47,6% badanych odpowiedziało „nie”, zaś 14,3% ankietowanych odpowiedziało twierdząco na pytanie. Można więc wnioskować, że świadomość badanych sprzedawców w tym zakresie jest umiarkowana. Alkohol zawarty w każdym napoju alkoholowym jest tak samo groźny. Jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach. Trzeba jednak pamiętać, że jest to ta sama substancja.

Kolejne pytania dotyczyły **spożywania napojów alkoholowych w punktach ich sprzedaży**. Zapytaliśmy sprzedawców, czy uważają takie zachowanie za niestosowne. Większość badanych (90,5%) uważa takie zachowanie za niestosowne, 4,8% nie ma nic przeciwko, by klient spożył na miejscu alkohol, a 4,8% badanych nie ma zdania na ten temat.

W związku z powyższym, interesowała nas częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w tych punktach. Ponad połowa respondentów odpowiedziała, że sytuacja taka „w ogóle się nie zdarza”, natomiast 23,8% pytanych - „raz, dwa razy w miesiącu”, 14,3% respondentów – „średnio raz w tygodniu”, zaś 9,5% respondentów – „prawie codziennie”. **Można wnioskować, że w wielu badanych punktów sprzedaży alkoholu sprzedawcy mają z tym problem.**

W badaniu interesowało nas również **zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol**. Zapytaliśmy, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. 38,1% badanych stwierdziło, że osoby pijące nie stanowią zagrożenia, jedna piąta badanych (19%) przyznała, że takie osoby stanowią zagrożenie, natomiast 42,9% badanych nie miało zdania na ten temat.

Warto w tym miejscu odwołać się do badań z Harvard School of Public Health College Alcohol Study (2003), które wskazują na korelację między częstszym i ryzykownym pićm a nasyceniem okolicy punktami sprzedaży napojów alkoholowych. Wyniki badań opierały się na danych zebranych z 8 uniwersytetów i pokazywały, że na tych obszarach, gdzie nasycenie punktów sprzedaży było wyższe, studenci pili więcej i mieli więcej problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

Natomiast według badania opinii publicznej dotyczącego poczucia bezpieczeństwa, jedna trzecia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego (33,3%) odczuwa lęk przed napadami i rozbojami oraz włamaniami (33,2%). Niemal jedna czwarta badanych czuje lęk przed brawurowo jeżdżącymi kierowcami (23%), a jedna piąta (21,1%) zaczepianiem przez grupy agresywnie zachowującej się młodzieży. 12,9% respondentów obawia się natomiast „agresji ze strony osób pijanych lub narkomanów.” Z powyższych badań wynika, że w społeczeństwie panuje obawa przed zachowaniem osób w stanie nietrzeźwym. Na tym tle, **obawy przed osobami nietrzeźwymi wśród badanych mieszkańców gminy Żnin wydają się zbliżone.**

Interesowało nas również, czy w ostatnim miesiącu zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu. W dwóch badanych punktach sprzedaży (9,5%) miało miejsce takie wydarzenie w tym czasie.

Zapytaliśmy sprzedawców, **czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej**. Większość badanych sprzedawców odpowiedziała twierdząco na to pytanie (85,7%), zaś 14,3% sprzedawców przyznało, że nie ma nic przeciwko, by sprzedać alkohol dorosłej osobie nietrzeźwej.

Zapytaliśmy również, czy zdarzyło się ankietowanym sprzedać osobie nietrzeźwej alkohol. Blisko połowa badanych (47,5%) odpowiedziała, że nigdy nie miała miejsca taka sytuacja, co jest zgodne z deklarowanym przekonaniem, że jest to zachowanie niestosowne. **Pozostałym 52,4% badanych sprzedawców – zdarza się sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej**. Wielu badanych sprzedawców w gminie Żnin sprzedaje alkohol osobom nietrzeźwym pomimo uznawania tego za niestosowne zachowanie. Sprzedaż alkoholu osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, jest zabroniona przez Ustawę z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, artykuł 15. **Należy zwrócić szczególną uwagę na to zagadnienie podczas szkoleń dla sprzedawców alkoholu**.

Problem spożywania substancji psychoaktywnych przez młodzież stanowi poważny problem ogólnopolski. Nasza analiza dotyczyła tego zagadnienia w gminie Żnin. Na początek zapytaliśmy o bezpieczną granicę wieku, od której powinno sprzedawać się napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.

Tab. 10. Granica wieku, od której można sprzedawać alkohol i papierosy osobom młodym.

Od jakiego wieku powinno sprzedawać sięalkohol ?	...papierosy ?
Bez ograniczeń	-	-
16 rok życia	-	4,8% odpowiedzi
18 rok życia	52,4% odpowiedzi	57,1% odpowiedzi
21 rok życia	47,6% odpowiedzi	38,1% odpowiedzi

W przypadku alkoholu odpowiedzi rozkładały się następująco: 52,4% badanych wyznaczyło przekroczenie 18 roku życia, a 47,6% badanych - 21 rok życia. Ponad połowa badanych sprzedawców deklaruje, że wyroby tytoniowe powinny być sprzedawane od 18 roku życia, 38,1% wskazuje na 21 rok życia, zaś 4,8% respondentów – 16 rok życia.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zapytaliśmy sprzedawców, czy znają takie przypadki. Prawie jedna czwarta (23,8%) badanych sprzedawców wie o sytuacjach sprzedaży alkoholu i papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

Tab. 11. Przypadki sprzedawania alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim.

Czy znasz przypadki sprzedaży alkoholu osobom nieletnim ?	... sprzedaży papierosów osobom nieletnim ?
TAK	23,8% odpowiedzi	23,8% odpowiedzi
NIE	76,2% odpowiedzi	76,2% odpowiedzi

Zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim jest w Polsce dość powszechne, a wyniki naszego badania pokazują, że w gminie Żnin problem ten jest stosunkowo nasilony.

Warto w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” w ramach uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż:

„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.”

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Zapytaliśmy również bezpośrednio sprzedawców, **czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia.** 14,3% badanym

sprzedawcom zdarza się sprzedawać papierosy osobom, które nie przekroczyły 18 roku życia. Żaden z badanych natomiast nie przyznał się do sprzedaży alkoholu osobie, która nie przekroczyła 18 roku życia. Biorąc pod uwagę ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się prawdopodobne, że odpowiedzi na powyższe pytania mogły nie odzwierciedlać w pełni stanu faktycznego. Zafałszowanie odpowiedzi może być związane ze strachem wyciągnięcia konsekwencji z łamania prawa takim zachowaniem.

Interesowało nas również, jak **często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu alkoholu**. Większość badanych (76,2%) odpowiedziała, że taka sytuacja „zdarza się rzadko”, kolejnych 4,8% badanych - „co najmniej raz w tygodniu”, 9,5% badanych – „prawie codziennie”, a 9,5% badanych – „nigdy”. Analogicznie zapytaliśmy o papierosy i otrzymaliśmy wyniki: 81% badanych odpowiedziało– „zdarza się, ale rzadko”, 4,8% badanych - „co najmniej raz w tygodniu”, 9,5% badanych – „prawie codziennie”, 4,8% badanych – „nigdy”.

Tab. 12. Próby kupowania alkoholu i papierosów przez osoby niepełnoletnie.

Jak często zdarza się, że osoba, o której wiesz, że jest niepełnoletnia, próbuje kupić ...	nigdy	zdarza się, ale rzadko	co najmniej raz w tygodniu	prawie codziennie
... napoje alkoholowe?	9,5%	76,2%	4,8%	9,5%
... wyroby tytoniowe?	4,8%	81%	4,8%	9,5%

„Picie i upijanie się przez dzieci i młodzież jest jednym z największych problemów społecznych współczesnej Polski. Można i trzeba przeciwstawić się mu z całym zdecydowaniem.”⁴

Podsumowując, umiarkowanie dużo młodych ludzi podejmuje próby zakupu alkoholu bądź papierosów, bądź obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. Zapytaliśmy ich, czy czują się skrupowani i czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość co do jego pełnoletności. Zdecydowana większość badanych (95,2%) nie ma z tym problemu, a 4,8% badanych sprzedawców czuje

⁴ „Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu” Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.

skrepowanie w takich sytuacjach. **Ogólna tendencja wskazuje na bardzo dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu.**

W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletności nabywcy, sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w gminie. Większość badanych (61,9%) pozytywnie wypowiada się o funkcjonowaniu kontroli sprzedaży obu używek, 19% badanych określa kontrolę jako umiarkowanie działającą, 4,8% badanych jest przekonanych, że kontrola sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych jest słaba, zaś 14,3% badanych deklaruje, że kontrola w ogóle nie działa.

Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Żnin można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy Żnin.

- a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali bezrobocie, ubożenie społeczne, problemy mieszkaniowe oraz alkoholizm. Ponad połowa badanych mieszkańców deklaruje, że bezrobocie jest bardzo poważnym problemem w gminie, prawie jedna trzecia respondentów ocenia w ten sposób ubożenie społeczne. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz, związane z podjęciem działań umożliwiających zwiększenie poziomu zatrudnienia, przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia oraz rozwiązywanie problemów mieszkaniowych, a także przeciwdziałanie uzależnieniom.
- b) Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym z jego skutków jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Ponad połowa badanych mieszkańców gminy Żnin (56,6%) deklaruje, że doświadczyła w swoim życiu bezrobocia.
- c) Zaledwie 13,5% badanych mieszkańców posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.
- d) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z najważniejszych problemów społecznych przez mieszkańców. Ponad połowa badanych mieszkańców zauważa wzrost spożywania napojów alkoholowych w otoczeniu, zaś 44,4% respondentów przyznaje, że w czasie ostatniego roku było świadkiem lub

doświadczyło nagannego zachowania młodzieży spożywającej alkohol. Zaledwie 10,8% badanych posiada wiedzę o prowadzonych lokalnie działaniach mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu.

- e) Umiarkowany wśród badanych mieszkańców gminy Żnin jest problem narkotyków. Odsetek respondentów przyznających się do przynajmniej jednokrotnego kontaktu z narkotykami jest zbliżony do wyników badań ogólnopolskich.
- f) Problemem środowiskowym jest również przemoc: 26% ankietowanych przyznało, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy fizycznej, 33,6% badanych zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy psychicznej. Ponadto 34,1% respondentów odpowiedziało, że zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców czy opiekunów. Należy podkreślić, że zdecydowana większość badanych (74%) posiada wiedzę na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy.
- g) Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony. Ponad połowa badanych mieszkańców (56,1%) wzięła przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów. Jedna piąta badanych (20,6%) grała przynajmniej raz w życiu na automatach, 14,3% badanych obstawiało przynajmniej raz w życiu zakłady bukmacherskie, zaś 3,1% badanych przyznało, że grało kiedykolwiek w grę na pieniądze w Internecie.

2. Wnioski dotyczące badania punktów sprzedaży alkoholu.

- a) Wśród ankietowanych pracowników punktów sprzedaży, większość badanych (85,7%) sprzeciwia się sprzedawaniu napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, pomimo to 52,4% badanych sprzedawców przyznało, że zdarza się im sprzedawać alkohol osobom nietrzeźwym. Takie postępowanie stoi w sprzeczności z artykułem 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, należy więc przywiązywać wagę do tego, aby artykuł ten był przestrzegany.

- b) Osoby spożywające alkohol są uznawane za umiarkowane zagrożenie, a na terenie punktów sprzedaży stosunkowo rzadko zdarzają się nieprzyjemne zajścia związane z piciem napojów alkoholowych. W dwóch badanych punktach sprzedaży (9,5%) doszło do takiego zdarzenia w ciągu ostatniego miesiąca.
- c) Ankieta wykazała, że umiarkowanie dużo osób niepełnoletnich podejmuje próby zakupu napojów alkoholowych bądź papierosów. Badanie wskazuje, że w punktach sprzedaży większość badanych sprzedawców nie sprzedaje zakazanych substancji osobom niepełnoletnim i dobrze radzi sobie w sytuacji odmowy ich sprzedaży.